

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יד.

עין משפט נר מצוה

ע"ה א מ"י פ"ד מהל'
שמעון הלכה ח' ופ"א
מהל' מ"ש הל"ט:

לענין רש"י

ציפוליי [ציבורי] ט.
בצללים, בצל קטן.

רבינו חננאל (המשך)

הירקות שצריך מים בכל יום ומעשרין להבא. ור' עקיבא סבר לאחר רוב מים אוליגן, וכל הפירות הגדילין על רוב מים, אף על פי שגדילין אמ' יורדין עליהן גשמים מועילין להן, כגון התבואה וכיוצא בה, מתעשרין לשעבר. אבל הירקות שהן גדילין על כל מים, שהמים בכל יום ויום מגדילין אותן מתעשרין (לשעבר) [להבא]. ואמרין מכדי לחברי הכל התבואה וכיוצא בה מתעשרין לשעבר, והירקות מתעשרין להבא, מאי ביניהו. ואמר ר' אבהו בצלקן הסריסין ופולין המצרי פירי בצלין סריסין, כגון שמיעך וזיעם קודם שהוקשו כדי להתגדל ראשיהם, לר' עקיבא דאמר כל הפירות הגדילין על רוב מים, מתעשרין לשעבר (והני נמי מתעשרין לשעבר). לר' יוסי הגלילי דאמר הגדילין על מי שנה שעבר, הללו כירקות דמי, דנתן במסכת סביבת פרק שני בצלים הסריסים ופול המצרי שמעו מהן מים ל' יום לפני ר"ה, מתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית כול'. והא דמתי' כר' עקיבא, באחד בשבת ראש השנה לאילן דברי בית שמאי, בית הלל ואמריים בטי"ו יצאו מימות הגשמים י"ג במרחשון וסבילו וטבת וטו"ו מבטל, הרי ג' חדשים פחות שלשה ימים. ונשאר מיתות הגשמים ט"ו (בשבת) [משבת] ואדר וניסן, הרי שני חדשים וחצי. והני יצאו רוב ימי' גשמי שנה זו, ואע"פ שרוב תקופת טבת עדיין מבחון, שנשאר חצי שבט ואדר ומקצת מניסן, לא משחינתן בתקופה למימרא שגדילין רוב התקופה של שנה הבאה היא, אלא מתעשר לשעבר. ונתן רבנן מעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבת ונהג בו שני עשורין וכול'.

הוה אמינא ברבנן סבירא ליה. תימנה והא להו דלאי כרצנן סבירא ליה טפי מר' שמעון שזרי דרצנן דפליגי עליה צפ"צ דשביעית (משנה ט) סבירא להו דפול המצרי צתר לקיטתו וטפי (ט) [הוא] ליה לשמואל לפסוק כרצנן דר"ש שזרי ואפילו אס' תמנא לומר דלאיכא רצנן צברייתא דס"ל פול המצרי צתר

השרשה ולית להו לזכר גרנו מ"מ לימנא ניהא טפי מדר"ש שזרי וי"ל דשמואל צא לפסוק כר"ש שזרי צכל דצר אפילו צאורו ודוקן ופרגין ושומשמן ולא מטעמיה דטעמיה דר"ש (ט) משום דלזכר גרנו דיש צילה ושמואל סבר אין צילה אלא משום דהכל הולך אחר גמר פרי וי"ל דשמואל רצה (מנחות דף ז:) מיימי ההוא דפול המצרי ולא מיימי ההוא דאורו ודוקן ופרגין כלל מ"מ נפקא מינה לגבי ההוא: **מה** גורן ויקב. אסמכתא קרא לפסולת גורן ויקב דלעיל (דף יג.) לענין סוכה א"י משום שביעית דאורייתא אינטרין קרא:

בצלים הסריסים. מפשע צירוש' פופראי דלא עזדין זרע: **ופול המצרי** שזיעו יריק. דאי זרעו לזרע הא תנן צפ' שני דשביעית (מ"ח) כיוצא בהן דצתר השרשה ואפי' לא מנע מהם מים והן משנה פירש צונקטרס דלתיא כרבי יוסי הגלילי אצל איפכא נראה דלתיא כר"ע ולא כרבי יוסי הגלילי דלמר עלה צירושלמי א"ר מנח מכיון שמנע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה נעשו כצנעל כלומר יאלו מתורת ירקות הגדילים על כל מים ונעשו כשדה צית הצעל סמסתפקת צמי גשמים ומתעשרין לשעבר: **באחד בשבת מ"ח.** מפרש מני לז"ה כמו לצ"ש אלא קמא נקט דלמר זמן חניטתה של גשמי שנה זו באחד בצצט ולמר צטי"ו בצצט וכל החנוטים קודם זמן הזה היינו על גשמי שנה שלפני תשרי והא ללא אילן צאלנות צתר תשרי כמו צשלים צצצואה משום דדרשינן לעיל

(דף י.) פעמים צצציעית ועדיין אסורין משום עליה: **ונהג בו שני עישוריים.** אס שני עישורים. אס שני מעשרות ממש הפריש לא היה מתוקן להמנעו כמעשרות הן מקולקלן ופירוש' מפרש שניה הנכנסת לשלישית היתה והפריש מעשר שני ופדלו וזלוקו לניינים והמנעו אכל צירושלים. ע"כ: אלא מפרש צירושלמי שפריש מעשר א' למעשר שני ופדלו וזלוקו לניינים: **לרצעי** אס מני גשמים יאלו מתורת ירקות הגדילין על כל מים ונכנסו צצרת שדה הצעל דמסתפק צמי גשמים ומתעשרין לשעבר. דרכן של צללים הסריסים ופול המצרי למנוע מהן מים שאזיבין פרא אחד לפני לקיטתן כדי לפיכך חילוקם חכמים משאר ירקות אצל שאר ירקות שזין דרכן כגון אפילו מנע מהן לא יאלו מדין ירק וצטלה דעתו. צללים הסריסים מסתפקין לשנה צהשקאה אחת לשלשים יום ויותר לפיכך אס השקן צתוך שלשים יום לפני ר"ה נמאלת השקאה זאת מועלת להם צצציעית לפיכך אסורין צצציעית ולענין מעשר נמי הוה להו כגדילין על מי שנה הבאה שעדיין לחלוטית השקאתן קיימת אצל ירק שדרכו ליגוז צריך להשקותו תמיד ואפילו מנע מנעו שלשים יום לפני ר"ה צצולה דעתו אלא כל אדם ולא נתנו צתן חכמים חילוק לפי שאין דרכן צצך ונלמא דלא שכיחא היא: **הואיל ויאלו רוב גשמי שנה.** שצבר עצר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רציעה ועליו השרף צצאלנות ונמאלו הפירות חונטין מעתה: ועדיין רוב תקופת טבת מצחון. עדיין רוב התקופה לזא: **מאי קאמר.** ועדיין רוב תקופה מצחון כל צכן דכיון דרוב תקופה מצחון עדיין רוב הגיע זמן החנוטה ולא היה להם לתקוע ר"ה עד אדר: **שליקט אתרוג.** פירות אילן גשמי שני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית:

וצריכא. הני תלת דשמואל הלכה כר"ש שזרי ולכל אין צילה והכל הולך אחר גמר פרי: **כרצנן סבירא ליה.** ואין תורמין ממנו ואין לו תקנה לחדש וישן שנתעברו אלא א"כ תורמין עליו מנמקוס אחר לפי חשבון מחדש על החדש ומימן על הישן: קשיא דשמואל

דרשמואל. הכא אמר שמואל הלכה כר"ש דיש צילה והכא אמר אין צילה: **קמ"ל הכל הולך נו'.** למימרא דכוליה חדש הוא והלכה כר"ש ולא מטעמיה: **צמאי דפליג.** צמיני קטנית אמר שמואל דמערכין הנשדעין לפני ר"ה צנשדעין לאחר ר"ה והיצי טעמא למלתיא משום דהולכין צתן אחר גמר פרי אצל צצואה חיתים אחר שליש: **ולשמעינן הני סריס.** ומדלמר שמואל הכל הולך אחר גמר פרי אשמעינן דהאי דקאמר הלכה כר"ש לאו משום צילה אלא משום דכוליה חדש אצל צילה לית ליה דאי אית ליה צילה אמאי אשמעינן הכל הולך אחר גמר פרי: **צאספך מגרנך ומיקבך.** מכלן סמכו חכמים לקצוע זמן מעשר ירק דצצרייהם אחר לקיטתו אלא סמכתא צצלמא כל אספך שקל יאה כרתומת גורן ויקב שצלה צתן תורה אחר שנה שצציעה שליש הרי שצלה צתן אחר שנה שגדלו צצמיה שצצאת שליש שלכן היא גדילתן שצמאותה שעה ראויה ליקצר צדוק: אף כל נו'. לכן הלכו צצילן אחר חנוטה שכל גדילת פירותיו ע"י שצעללות שקר הילתן לפני חנוטה הוא: יאלו ירקות שגדילין על מי שנה הבאה והיינו שנת לקיטתן שצרי חזוין אותה והיא חזרת וגדילה: רוב מים. הס מני גשמים שרוב זועים גדילים על יום: על כל מים. אף על שאזיבין שדולין ומשקין אותן תמיד כענין שצמלר (דברים יא) והשקית צצרגלך כגן הירק. סתם גן הירק דרכו צצשקאה: **צללים הסריסים.** יפוליו צצלע"ו שאין נעשין גדולין כשאר צללים: **ופול המצרי.** שזרעו לירק דאי זרעו לזרע קטנית הוא ולא הלכו צו אלא אחר השרשה: איכא צצנייהו. כגון שמנע מהם מים ולא

השקו שלשים יום לפני ר"ה ולקטן אחר ר"ה וכי הא מתי' דתנן צצמנ' צצציעית (צ"פ מ"ט) צללים הסריסים כו' ר"י הגלילי אית ליה הא מתנית' דכיון דמנע (ה) מים שלשים יום לפני ר"ה נמאלו גדילין על מי שנה שצצרה ולר"ע הרי גדילין על כל מים ומתעשרין להבא. צפי רומי"ם מפרש איפכא ר"ע אית ליה הא מתי' שמנע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה מתעשר לשעבר ומפרש טעמיה צצלמוד צירושלמי א"ר מנח מכיון שמנע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה נעשו כצנעל כלומר זמן חיוצן למעשר צצרה [דהס] לא נסתפקו מכל מים שהן מים שאזיבין זה שלשים יום כי אס מני גשמים יאלו מתורת ירקות הגדילין על כל מים ונכנסו צצרת שדה הצעל דמסתפק צמי גשמים ומתעשרין לשעבר. דרכן של צללים הסריסים ופול המצרי למנוע מהן מים שאזיבין פרא אחד לפני לקיטתן כדי לפיכך חילוקם חכמים משאר ירקות אצל שאר ירקות שזין דרכן כגון אפילו מנע מהן לא יאלו מדין ירק וצטלה דעתו. צללים הסריסים מסתפקין לשנה צהשקאה אחת לשלשים יום ויותר לפיכך אס השקן צתוך שלשים יום לפני ר"ה נמאלת השקאה זאת מועלת להם צצציעית לפיכך אסורין צצציעית ולענין מעשר נמי הוה להו כגדילין על מי שנה הבאה שעדיין לחלוטית השקאתן קיימת אצל ירק שדרכו ליגוז צריך להשקותו תמיד ואפילו מנע מנעו שלשים יום לפני ר"ה צצולה דעתו אלא כל אדם ולא נתנו צתן חכמים חילוק לפי שאין דרכן צצך ונלמא דלא שכיחא היא: **הואיל ויאלו רוב גשמי שנה.** שצבר עצר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רציעה ועליו השרף צצאלנות ונמאלו הפירות חונטין מעתה: ועדיין רוב תקופה מצחון עדיין רוב הגיע זמן החנוטה ולא היה להם לתקוע ר"ה עד אדר: **שליקט אתרוג.** פירות אילן גשמי שני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית:

אם שני עישורים. אס שני מעשרות ממש הפריש לא היה מתוקן להמנעו כמעשרות הן מקולקלן ופירוש' מפרש שניה הנכנסת לשלישית היתה והפריש מעשר שני ופדלו וזלוקו לניינים והמנעו אכל צירושלים. ע"כ: אלא מפרש צירושלמי שפריש מעשר א' למעשר שני ופדלו וזלוקו לניינים: **לרצעי** אס מני גשמים יאלו מתורת ירקות הגדילין על כל מים ונכנסו צצרת שדה הצעל דמסתפק צמי גשמים ומתעשרין לשעבר. דרכן של צללים הסריסים ופול המצרי למנוע מהן מים שאזיבין פרא אחד לפני לקיטתן כדי לפיכך חילוקם חכמים משאר ירקות אצל שאר ירקות שזין דרכן כגון אפילו מנע מהן לא יאלו מדין ירק וצטלה דעתו. צללים הסריסים מסתפקין לשנה צהשקאה אחת לשלשים יום ויותר לפיכך אס השקן צתוך שלשים יום לפני ר"ה נמאלת השקאה זאת מועלת להם צצציעית לפיכך אסורין צצציעית ולענין מעשר נמי הוה להו כגדילין על מי שנה הבאה שעדיין לחלוטית השקאתן קיימת אצל ירק שדרכו ליגוז צריך להשקותו תמיד ואפילו מנע מנעו שלשים יום לפני ר"ה צצולה דעתו אלא כל אדם ולא נתנו צתן חכמים חילוק לפי שאין דרכן צצך ונלמא דלא שכיחא היא: **הואיל ויאלו רוב גשמי שנה.** שצבר עצר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רציעה ועליו השרף צצאלנות ונמאלו הפירות חונטין מעתה: ועדיין רוב תקופה מצחון עדיין רוב הגיע זמן החנוטה ולא היה להם לתקוע ר"ה עד אדר: **שליקט אתרוג.** פירות אילן גשמי שני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית שניה ומעשר עני צצציעית:

- א) שביעית פ"ב מ"ט;
- ב) עירובין י' גימט טו.
- ג) שביעית סוף פ"ג;
- ד) [שביעית פ"ב ה"ו];
- ה) [שביעית פ"ב ה"ד];
- ו) [שביעית פ"ב ה"ד];
- ז) [שביעית פ"ב ה"ד];
- ח) [שביעית פ"ב ה"ד];
- ט) [שביעית פ"ב ה"ד];
- י) [שביעית פ"ב ה"ד];

תורה אור השלם

1. חג הסוכות תשע"ה לך
שבעת ימים בארץ
מגורך ומקבך:
דברים טו ג

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה איכא צצנייהו כו' דכיון דמנע מהן מים ל' יום כו' הא מתי' דכיון ששע: (ב) תוס' ד"ה הוה אמינא כו' וטפי ניהא ליה לשמואל: (ג) באדר דטעמיה דר"ש צצצואה גרנו משום דיש צילה:

מוסף רש"י

שליקט אתרוג. כל האילן קרוי אטרוג (שורבין ט.ז). באחד בשבת. וטפי שניה הנכנסת לשלישית היתה (גימט טו). ונהג בה שני עישורין. שניה יוצאה ושלישית נכנסת והיא שנה שניה לשמיטה ומעשר משעבט וטפי והשלישית מעשר לאשון ומעשר עני (שורבין ט.ז).

רבינו חננאל

ומצאנו לשמואל שלש שמורות, א' הילכתא כו' שמעון שזרי. ב' היל הולך אחר גמר פרי. ג' לכל אין בילה חוץ מין ושמן. וצריכי, דאי אמר הכל הולך אחר גמר פרי, היינו אמריים אפילו תבואה וייתים בתר גמר פרי, ולית ליה [בתר] שליש, לפיכך אמר הילכתא כו' שמעון שזרי בהגך דפליגי, והוא פול המצרי שזרעו לזרע שהששתו היא גמירתו כרבנן, וכיוצא בו. ואמר עוד כי אין בילה, הדרודי על לין ושמן יש בילה. תניא ר' יוסי הגלילי אומר באספך מגרנך ומיקבך, מה גורן וירן מיוחדין שגדילין על מי שנה שעברה והן מתעשרין לשנה שעברה כול', ופשוטה היא. לרביה הכל ירק עישורו בשעת לקיטתו, כל הנלקט קודם ראש השנה עישורו בשעת היצאה, וכל הנלקט אחר ראש השנה עישורו בשעת היצאה, וכל הנלקט אחר ראש השנה עישורו כשנה הנכנסת. ר' יוסי הגלילי דייק כל הפירות הגדילין על מי שנה שעברה ואין צריכין למי שנה הבאה, כגון מתעשרין לשעבר, כגון התבואה וכיוצא בה. אבל